

హైతీ

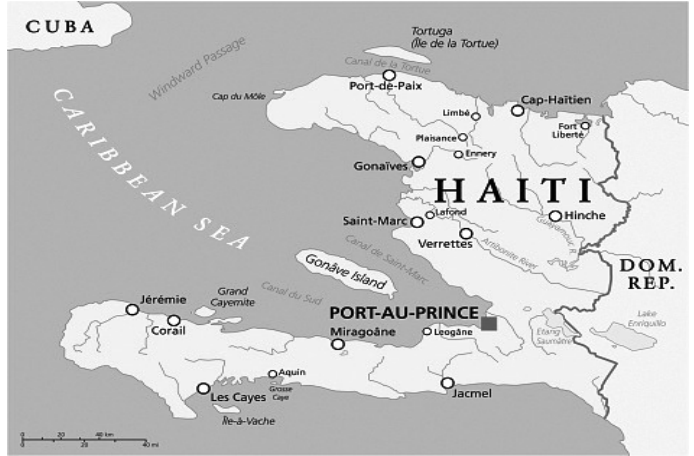
నాలుగు సంవత్సరాలకాలంగా నిరంతరాయంగా సాగుతున్న ఆందోళనలు విజయ్ ప్రసాద్

2018 జులై నుండి హైతీలో ప్రారంభమైన నిరసనల పర్వం-కోవిడ్-19 విపత్తు పరిస్థితులతో సహా-ఆనాటి నుండి కొనసాగుతూనే వుంది. 2018 నాటి నిరసనకు ప్రధాన కారణమేమంటే, ఆ సంవత్సరం మార్చిలో వెనిజులా ప్రభుత్వం, అమెరికా తమపై విధించిన అన్యాయమైన ఆంక్షల కారణంగా, 'పెట్రోకరీబి' పథకం ద్వారా తక్కువ ధరలకు హైతీకి చమురును సరఫరా చేయలేకపోయింది. దీనితో చమురు ధరలు 50శాతం వరకు పెరిగాయి.

2018 ఆగస్టు 14న సినీ దర్శకుడు గిల్బర్ట్ మిరాబు జూనియర్ తన కళ్ళకు గంతలు కట్టుకొని, చేతిలో ప్లకార్డు పట్టుకున్న ఫోటో నౌకదానిని టీవీటర్లో వుంచాడు. 'పెట్రోకరీబి' పథక నిధులు ఎక్కడికి వెళ్ళాయి? అని దానిపై వ్రాసి వుంది. ఈ పథకం ద్వారా పొందే డబ్బును హైతీలోని ధనిక వర్గాలు లూటీ చేస్తున్నాయన్న దేశంలోని విస్తృత ప్రజానీకపు భావోద్వేగాన్ని ఆయన అందులో ప్రతిబింబించాడు. 1991లో ఒకసారి, 2004లో తిరిగి మరొకసారి రెండుసార్లుగా ప్రజాస్వామికంగా ఎన్నికైన ఫ్రెసిడెంట్ జీన్, బెర్ట్రాండ్ అరిస్టెట్లకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన సైనిక తిరుగుబాట్ల తర్వాత దేశంపై హైతీలోని ధనిక వర్గాలకు మరింతగా పట్టు దొరికింది. చమురు ధరలు పెరగటంతో, అత్యధిక ప్రజానీకానికి జీవితం దుర్భరంగా మారిపోయింది. హైతీలోని ధనికవర్గానికి వీరి నిరసనాందోళనలు రాజకీయ చట్టబద్ధత సంక్షోభాన్ని సృష్టించాయి.

ఇటీవలి వారాలలో హైతీ వీధులన్నీ సుదీర్ఘ ప్రదర్శనలు, రోడ్డు దిగ్బంధనలతో నిండి వున్నాయి. బ్యాంకులు, క్యాథలిక్ సేవాసంస్థలతో సహా ప్రభుత్వేతర సంస్థలన్నీ నిరసనకారుల ఆగ్రహాన్ని చవిచూశాయి. నిరసనకారులు కొల్లగొట్టిన, తగులబెట్టిన భవనాలపై 'అమెరికా నశించాలి' అని రాశారు. 'సమూలంగా పెకిలించటం' అనే పదం 1986లో జరిగిన ప్రజాస్వామిక ఉద్యమాలలో మొదటిసారిగా ఉపయోగించగా, ఆ పదమే ఈ నిరసనలను నిర్వచించేదిగా ఉపయోగించారు. హైతీ మాజీ పోలీసు అధికారి జిమ్మీ బెబ్ క్యూ నాయకత్వంలోని 'జి-9' వంటి గుంపులపై నిరసనకారులు సాగించిన హింసను ప్రభుత్వం తప్పుపట్టింది. ఈ గుంపులు కూడా వాస్తవానికి నిరసనోద్యమంలో భాగంగానే వున్నప్పటికీ, ఆ స్ఫూర్తిని వారు ప్రదర్శించలేదు.

కార్యనిర్వాహక అధ్యక్షుడైన ఏరియల్ హెన్రీ నాయకత్వంలోని హైతీ ప్రభుత్వం ఈ సంక్షోభ సమయంలో చమురు ధరలు పెంచాలనే నిర్ణయించటం - రవాణా

యూనియన్ల నుండి తీవ్ర నిరసనలను వెనువెంటనే ఎదుర్కొంది. 'హైతీ యన్ టైమ్స్'తో రవాణా యూనియన్ల అధ్యక్షుడు జాక్వెస్ ఆండర్సన్ డిస్రోషెస్ మాట్లాడుతూ, "చమురు కంపెనీల కనుగుణంగా చమురు మార్కెట్ను సరళీకరించే విధానాలకు ప్రభుత్వం ముగింపు పలికి, వాటిని అదుపు చేయకుంటే, దాని వలన ఎటువంటి ప్రయోజనమూ జరగదని" ప్రకటించాడు. అలాగే ఏరియల్ హెన్రీ చేపట్టిన చర్యలన్నీ అలంకారప్రాయమైనవేనని చెప్పాడు. సెప్టెంబర్ 2న ట్రేడ్ యూనియన్లన్నీ ఇచ్చిన సమ్మె పిలుపుతో హైతీ రాజధానీ నగరంతో సహా దేశమంతా స్తంభించింది.

ఈ క్రమంలో ఐక్యరాజ్యసమితి అవసరానికి మించివున్న తన సిబ్బందిని దేశం నుండి బయటకు పంపింది. ఐక్యరాజ్య సమితి భద్రతా మండలిలో సమితి ప్రత్యేక ప్రతినిధి హెలెన్ లా లైమ్ మాట్లాడుతూ "హైతీ దేశం ఆర్థిక సంక్షోభం, ముఠాల సంక్షోభం మరియు రాజకీయ సంక్షోభాలతో" స్తంభించి పోయిందంటూ "అది మానవత్వపువిపత్తుగా పరిణమించిందని" పేర్కొన్నారు. హైతీలో ఐక్యరాజ్యసమితికి వున్న చట్టబద్ధత పరిమితం కాగా, హైతీలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలోని శాంతిస్థాపన కార్యక్రమాలను లైంగిక దుర్భాషల కుంభకోణాలు చుట్టుముట్టాయి. కాగా, ఐక్యరాజ్యసమితి హైతీ ప్రజలకందించిన రాజకీయ నిర్ణయం, వశ్చిమ దేశాల ప్రయోజనాలను కాపాడేదిగా, హైతీ దేశ అవినీతికర, సంపన్న వర్గాల ప్రయోజనాలను పరిరక్షించేదిగా వుంది.

అమెరికా, యూరోపియన్ యూనియన్, ఐక్యరాజ్యసమితి, ఆర్గనైజేషన్ ఆఫ్ అమెరికన్ స్టేట్స్ నాయకత్వంలోని ఆరు దేశాల 'కోర్ గ్రూప్' ప్రస్తుత హైతీ అధ్యక్షుడు ఏరియల్ హెన్రీకి ఆ పదవిని కట్టబెట్టారు. అప్రతిష్టపాలైన అధ్యక్షుడు జోవెనల్ మెయిసీ హత్యకేసు ఇంకా అపరిష్కృతంగా వున్న తర్వాత హెన్రీ,

హైతీ నూతన అధ్యక్షుడయ్యాడు. (కొలంబియా కిరాయి సైనికులు, హైతీలోని అమెరికన్లు మొయిసీని హత్యగావించారనే స్పష్టత మాత్రమే ఇప్పటికంది.) ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక ప్రతినిధి లా లైమ్ ఫిబ్రవరిలో భద్రతామండలిలో మాట్లాడుతూ దేశంలో అనుమానం, అపనమ్మకంతో పుకార్లు రాజుకొని ముమ్మరమైన ఒక పరిస్థితిలో “మొయిసీ హత్యపై జాతీయ దర్యాప్తు నిలిపి వేయబడింది” అని ప్రకటించింది.

హైతీలో సంక్షోభం

హైతీ సమీప గతానికి చెందిన నాలుగు పరిణామాలను స్పష్టంగా చూడకుంటే ప్రస్తుత నిరసనల వర్షాన్ని అర్థం చేసుకోవటం సాధ్యం కాదు. మొదటిది - 2004లో అరిస్టెడ్ కు వ్యతిరేకంగా జరిగిన రెండవ సైనిక తిరుగుబాటు తర్వాత దేశంలో అస్థవ్యస్థ పరిస్థితేర్పడ్డాయి. 2010లో ఘోరమైన విపత్తు సృష్టించిన భూకంపం తర్వాత హైతీ రాజ్యాన్ని విడగొట్టడానికి దోహదపడింది.

ఆరు దేశాలతో ఏర్పడిన ‘కోర్గ్రూప్’ హైతీలోని ఈ గంభీరమైన సమస్యలను అవకాశంగా తీసుకొని దీనికి ప్రత్యామ్నాయ అనిపించే విధంగా విస్తృతస్థాయిలో పశ్చిమ దేశాలకు చెందిన ప్రభుత్వేతర సంస్థలను (ఎన్ జిఓ) దేశంలోకి దింపింది. ప్రభుత్వ సేవారంగాలలో 80శాతాన్ని ఎన్ జిఓలు కైవసం చేసుకున్నాయి. భూకంపం తర్వాత దేశంలోకి సహాయ పునరావాసాల నిమిత్తం వచ్చిన నిధులలో పరిగణించదగిన మొత్తాలను వారు కొద్దికొద్దిగా విభజించుకున్నారు. అపరిష్కృత సంక్షోభ పరిష్కారానికి మిగిలిన కొద్దిపాటి సాధనాలతో ప్రభుత్వ సంస్థలు బలహీనంగా మిగిలిపోయాయి.

రెండవది - అన్యాయంగా వెనిజులాపై అమెరికా విధించిన ఆంక్షలు హైతీలోని పెట్రోకరీబి వధకాన్ని దెబ్బతీశాయి. ఈ పథకం ద్వారా రాయితీతో కూడిన చమురు అమ్మకాలతో 2008-2016 సం॥ల నడుమ 200 కోట్ల డాలర్ల లాభాన్ని హైతీ పొందగలిగింది. హైతీ దేశానికి చెందవలసిన ఈ లాభాలన్నీ ఉన్నత వర్గాలకు చెందిన బ్యాంకు ఖాతాల్లోకి చేరిపోయాయి.

మూడవది - 2009లో దేశంలో కనీస వేతనాలను రోజుకు 5 డాలర్లుగా పెంచటానికి హైతీ పార్లమెంటు ప్రయత్నించింది. కానీ భారీ జొలి, దుస్తుల పరిశ్రమల ద్వారా అమెరికా ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకొని ఆ బిల్లును నిరోధించింది. “హైతీ ప్రభుత్వం కనీస వేతనాన్ని పెంచాలనే ప్రయత్నం” ఆర్థిక వాస్తవికతను పరిగణలోకి తీసుకోలేదు. అయితే “ఇది నిరుద్యోగులను, తక్కువ వేతన ఉద్యోగులను కేవలం బుజ్జగించటానికి చేసిన ప్రయత్నం మాత్రమే”నని పోర్టు-ఎ-ప్రిక్స్ లో అమెరికా నిర్వహించే మిషన్ కు మాజీ డిప్యూటీ ఛీఫ్ అయిన డేవిడ్ లిండ్ వాల్ పేర్కొన్నాడు. అమెరికా ప్రభుత్వ ఒత్తిడితో ఈ బిల్లు వీగిపోయింది. “నిరుద్యోగులు, తక్కువ వేతనాలు పొందే ప్రజానీకమే” ప్రస్తుతం

వీధుల్లోకి వచ్చి ఆందోళనలు నిర్వహిస్తుండగా, వీరినే కోర్గ్రూప్ ‘గుంపులు’ అని పేర్కొంటోంది.

నాల్గవ అంశం - ప్రస్తుతం బాధ్యతలు నిర్వహిస్తున్న అధ్యక్షుడు ఏరియల్ హెన్రీ తాను వృత్తిరీత్యా రాజకీయ నాయకుడిని కాదని న్యూరో సర్జన్-డాక్టరునని చెప్పుకోవటానికి ఇష్టపడతారు. ఏమైనా, 2000 సంవత్సరం వేసవిలో ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా ఎన్నికైన అరిస్టెడ్ ప్రభుత్వాన్ని కూలదోయాలనే పిలుపునివ్వటానికి ఏర్పడిన ‘కన్వెన్షన్ డెమోక్రటిక్’ (సిడి) సమూహంలో హెన్రీ భాగస్వామ్యం కూడా వుంది. అమెరికా రిపబ్లికన్ పార్టీ రాజకీయ విభాగమైన ఇంటర్నేషనల్ రిపబ్లికన్ ఇన్ స్టిట్యూట్ అలాగే అమెరికా ప్రభుత్వ ‘నేషనల్ ఎండోమెంట్ ఫర్ డెమోక్రసీ’ సంస్థలు కలిసి ఈ ‘సి.డి.’ని హైతీలో ఏర్పాటు చేశాయి.

2022 సెప్టెంబర్ 19న ఆందోళనకారులందరినీ శాంతించవలసిందిగా కోరుతూ హెన్రీ పిలుపునిచ్చిన తర్వాత మరిన్ని బ్యారికేడ్ల నిర్మాణం జరిగి నిరసనోద్యమం మరింత ఉధృతమైంది. తిరుగుబాటుకు కేంద్రంగానున్న ఉత్తర కోస్తా ప్రాంతంలోని ‘పాటిట్ గోవ్’ అనే పట్టణంలో ప్రజల మాటలకు చెవిబగ్గటం కంటే, వాషింగ్టన్ మాటలకే హెన్రీ చెవివొగుతున్నాడు.

ఆక్రమణల అలలు

“మా భాగస్వాముల గట్టి మద్దతుతో మాత్రమే ఈ అనిశ్చిత పరిస్థితి పరిష్కారమౌతుంది” అని హైతీ విదేశాంగశాఖా మంత్రి జీనీవిక్టర్ ఐక్యరాజ్యసమితి వేదికపై ప్రకటించాడు. హైతీలో చోటుచేసుకుంటున్న పరిణామాలను దగ్గరగా పరిశీలిస్తున్న అనేకమందికి “గట్టి మద్దతు” అంటే అర్థం పశ్చిమ దేశాల శక్తులను మరోసారి సైనిక జోక్యం చేసుకోమనటంగా అర్థమౌతోంది. వాస్తవానికి, ‘వాషింగ్టన్ పోస్ట్’ తన సంపాదకీయంలో “బయటశక్తుల బల ప్రయోగానికి” పిలుపినిచ్చింది కూడా.

హైతీ విప్లవం 1804లో ముగిసినప్పటి నుండి హైతీ ఎన్నో ఆక్రమణల అలలను ఎదుర్కొంటోంది. (1915 నండి 1930 వరకు దీర్ఘకాలం అమెరికా ఆక్రమణలో ఉండటంతో సహా, అమెరికా దన్నుతో 1957-1986ల మధ్య సాగిన నియంతృత్వ పాలన వరకు) ఈ దురాక్రమణలు ఈ ద్వీప దేశం సార్వభౌమత్వాన్ని నిరోధించటమేగాక, దేశ ప్రజల గౌరవ జీవన నిర్మాణాన్ని కూడా నిరోధించాయి. అమెరికా సైనిక బలగాల ఆధ్వర్యంలో కానీ లేదా ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి పరిరక్షణ దళాల ఆధ్వర్యంలోకానీ సాగే మరో దురాక్రమణ, ఈ సంక్షోభాన్ని మరింత తీవ్రం చేస్తుంది.

ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణసభ సమావేశాల సందర్భంగా సెప్టెంబర్ 21న అమెరికా అధ్యక్షుడు జో బైడెన్ మాట్లాడుతూ “తమ ప్రభుత్వం పొరుగుదేశమైన హైతీతో కలిసి నిలుస్తామ”నే

దాన్ని కొనసాగిస్తామని ప్రకటించాడు. అమెరికాలో హైతీకి చెందిన శరణార్థులు ఎదుర్కొంటున్న జాత్యహంకార దూషణలను నమోదుచేసిన నూతన అమెస్ట్రీ ఇంటర్నేషనల్ నివేదిక దీని అర్థమేమిటో చాలా చక్కగా విశదపరుస్తుంది. అమెరికా, కోర్గ్రూపులు ఏరియల్ హెన్రీ వంటి వారి పక్షాన నిలవవచ్చు. అయితే వారు అమెరికా వలసవెళ్ళిన హైతీయులతో సహా హైతీ ప్రజల పక్షాన నిలబడేవిధంగా కనిపించటంలేదు.

నిరసనోద్యమంలోకి బ్రేడ్ యూనియన్ల ప్రవేశం గురించిన ప్రతిపాదనలు హైతీ ప్రజల ముందుకు వస్తున్నాయి. ఈ యూనియన్లు, విద్యార్థి సంఘాలతోసహా ప్రజా సంస్థలన్నీ కలిసి తిరిగి ముందుకు రాగలగటం ద్వారా, వీధుల్లో నేటికీ వ్యక్తమౌతున్న ప్రజాగ్రహాన్ని క్రియాశీలకమైన మార్పుగా మలచగలగటం సాధ్యమౌతుంది.

(న్యూస్క్లిక్ 2022 సెప్టెంబర్ 28 నుండి అనువాదం)

★★★★★